

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

114 สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตยเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110 โทรศัพท์ 0-2649-5000 ภายใน 15666 โทรสาร 0-2259-6172

ข่าวจากหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับประจำวัน ที่ 27 เดือนธันวาคม พ.ศ.2561 หน้า 15

ส่วนวิเทศสัมพันธ์และสื่อสารองค์กร ได้จัดระบบข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ สนใจดูได้ที่ <http://news.swu.ac.th/newsclips/>

การสร้างคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน

โดยการมีส่วนร่วม ตำบลบางน้ำผึ้งฯ สมุทรปราการ

หมายเหตุ - บริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) ได้ร่วมมือกับทางคณะสังคมศาสตร์ มศว เพื่อเผยแพร่ข้อมูลความรู้เพื่อสังคม ทางมติชนจึงคิดผลวิจัยจากการสารสังคมศาสตร์ มศว 2560 มาเผยแพร่

1. สถานที่ท่องเที่ยวในบางน้ำผึ้ง

ตำบลบางน้ำผึ้ง เป็นพื้นที่หนึ่งในหลายพื้นที่ของจังหวัดสมุทรปราการที่มีการท่องเที่ยวและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่ตั้งอยู่ทางตอนล่างของกรุงเทพมหานครที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา มีความอุดมสมบูรณ์ของดินตะกอน เหมาะสำหรับการทำการเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำสวน ในอดีตบางน้ำผึ้งมีสวนผลไม้มากมาย ปัจจุบันบางน้ำผึ้งซึ่งอยู่ในเขตบางกะเจ้า ซึ่งแต่ก่อนชาวบ้านเรียกบริเวณนี้ว่าคู้งข้าวเหนียวบุด ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นบางกะเจ้าหรือเขตกระเพาะหมู เป็นพื้นที่สีเขียวขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร

มากที่สุด จึงได้รับการอนุรักษ์ไว้เพื่อให้คงสภาพความเป็นพื้นที่สีเขียว ปัจจุบันพื้นที่บางส่วนยังคงสภาพสวนผลไม้ และยังมีพื้นที่ที่รกร้างไม่สามารถเข้าถึงได้ มีเพียงสะพานทางเดินเท้าคสล.ใช้ในการสัญจร จึงได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาปั่นจักรยานเข้าเที่ยวชม โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญดังนี้

1.1 ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

ตั้งอยู่ที่หมู่ 10 ต.บางน้ำผึ้ง อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งและประชาชนบางน้ำผึ้งได้ร่วมใจปลูกวิถีชีวิตดั้งเดิมขึ้นมาใหม่ พร้อมใจสร้างตลาดขึ้นมาใหม่ “ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง” เพื่อใช้เป็นสถานที่สำหรับขายสินค้าของชุมชนบางน้ำผึ้ง และตำบลใกล้เคียงฝั่งเมืองพระประแดง มีแนวคิดมาจากตลาดน้ำซึ่งเป็นวิถีชาวบ้านที่มีมาเมื่อ 40 ปีก่อน จนถึงปัจจุบันเติบโตจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่ง

ใหม่ของจังหวัดสมุทรปราการ พื้นที่ในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งประกอบด้วยพื้นที่เป็นส่วนๆ คือ ชุมชนจำหน่ายสินค้าและชุมชน พื้นที่ขายอาหารริมคลอง และพื้นที่กิจกรรมในสวน ปัจจุบันตลาดน้ำบางน้ำผึ้งได้รับการดูแลและจัดการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้งในการดูแลทั้งสภาพทางกายภาพ การจัดการทางด้านขยะ น้ำ

1.2 โฮมสเตย์บางน้ำผึ้ง

มีประธานกลุ่ม คือ นางอภรณ์ พานทอง การเริ่มต้นทำโฮมสเตย์เริ่มจากองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ร่วมกับชุมชนบางน้ำผึ้ง พัฒนาและฟื้นฟูวิถีชุมชนในตำบลบางน้ำผึ้ง ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมขนานนิตยสารไทม์เมื่อเดือนเมษายน 2549 และได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ตั้งแต่ปี 2548 จำนวนสมาชิกและบ้านพักในชุมชนที่ให้บริการได้ประมาณ 12 ครัวเรือน โดยมีอัตราค่าบริการ ราคา 250 บาท/คน/คืน (สำหรับ 1-5 คน) และราคา 200 บาท/คน/

คืน (ตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป) พร้อมอาหารเย็นและอาหารเช้า และอาหารสำหรับใส่บาตรพระสงฆ์ตอนเช้า 1 ชุด

1.3 บ้านอุปสมุณไพร

ตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 22 หมู่ 3 ต.บางน้ำผึ้ง เกิดขึ้นโดย นางกัญญาพร นวลสอาด มีความสนใจในการทำรูป โดยไปเรียนรู้วิธีการทำรูปหอมและได้มาดัดแปลงโดยนำพืชสมุนไพรมาใช้เป็นส่วนผสมในการทำรูปสมุนไพร และประสบความสำเร็จ เป็นที่รู้จักของคนในชุมชน จึงเกิดเป็นบ้านอุปสมุณไพร

1.4 บ้านลูกประคบสมุนไพรธัญพืช ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 31 หมู่ 3 เกิดขึ้นโดยนางศิริพร พูลสุข เป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากธัญพืช มาจัดทำเป็นลูกประคบ สามารถดูแลบรรเทาอาการปวดและลูกประคบสมุนไพรธัญพืชได้ทุกวัน ยกเว้นวันเสาร์อาทิตย์ สามารถชมการสาธิตการประคบและซื้อผลิตภัณฑ์ได้ที่ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง

2. การหาอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยว

ในการหาอัตลักษณ์เพื่อหาทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ของตำบลบางน้ำผึ้ง ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดประชุมทำเวทีชาวบ้านโดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 71 คน โดยผู้เข้าร่วมประชุมเป็นผู้นำชุมชนสมาชิกของชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง โดยจัดทำแบบสอบถามเพื่อหาอัตลักษณ์ให้ตอบกลับคืนมา 31 ราย ซึ่งได้ผลการวิจัยของอัตลักษณ์ของตำบลบางน้ำผึ้ง แบ่งผลวิจัยได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คือร้อยละ 58.1 นอกนั้นเป็นเพศหญิงมีช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไปมากที่สุด คือร้อยละ 48.4 มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษามากที่สุด คือร้อยละ 35.5 มีอาชีพรับจ้างมากที่สุดคือร้อยละ 45.2 สถานภาพในตำบลบางน้ำผึ้งเป็นกรรมการหมู่บ้านมากที่สุดคือร้อยละ 29.0

2.2 อัตลักษณ์ที่บ่งชี้ความเป็นตำบลบางน้ำผึ้ง

เมื่อถามและร่วมประชุมโดยการจัดเวทีประชุมเพื่อหาอัตลักษณ์การบ่งชี้ความเป็นตำบลบางน้ำผึ้ง พบว่าประชาชนและผู้ให้ข้อมูลคิดว่าอัตลักษณ์ที่สำคัญของตำบลบางน้ำผึ้งมีดังนี้ 1) ความเป็นพื้นที่สีเขียว ธรรมชาติที่ยังคงมีอยู่ อากาศที่บริสุทธิ์ ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ 2) วิถีชีวิตของชาวชุมชน 3) การ

ดำรงชีวิตที่พึ่งพาอาศัยกันแบบเครือญาติ 4) ประเพณีที่ดั้งเดิมที่มีการสืบทอดกัน 5) ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง 6) บ้านพักแบบโฮมสเตย์ 7) แหล่งผลไม้ที่มีชื่อ มีรสชาติดี เช่น มะม่วงน้ำดอกไม้ 8) ความมีอัธยาศัยอันดีของคนในชุมชน 9) ป่าชุมชนหมู่ 4 ตำบลบางน้ำผึ้ง 10) พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านและโบสถ์เก่าวัดบางน้ำผึ้งนอก และเมื่อประมวลผลแบบสอบถามพบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามต้องการให้นำเสนอในเรื่องตลาดน้ำบางน้ำผึ้งมากที่สุด คือร้อยละ 100 รองลงมาคือสวนป่าชุมชน ร้อยละ 90.3 ลำดับ 3 คือพิพิธภัณฑ์และวัดบางน้ำผึ้งนอกร้อยละ 61.3 และน้อยที่สุดคือบ้านอุปสมุณไพร ร้อยละ 6.5

2.3 ความต้องการให้มีคู่มือท่องเที่ยวบางน้ำผึ้งและลักษณะของคู่มือ

ประชาชนในตำบลบางน้ำผึ้งและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ต้องการให้มีการสร้างคู่มือท่องเที่ยว ด้วยเหตุผลว่าต้องการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้คนอื่นได้รับทราบมากที่สุดคือร้อยละ 74.2 และต้องการให้นักท่องเที่ยวมีคู่มือจะได้สะดวกในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 64.5 โดยต้องการให้ทำเป็นลักษณะเล่มขนาด A5 มากที่สุดคือร้อยละ 96.8 และทำเป็นแผ่นพับ ร้อยละ 12.9 โดยมีความหนาประมาณ 15.30 หน้ามากที่สุดคือร้อยละ 80.6 โดยมีรูปแบบที่มีเนื้อหา แผนที่พร้อมรูปภาพประกอบมากที่สุดคือร้อยละ 90.3

2.4 ความต้องการให้มีสถานที่ท่องเที่ยวและเนื้อหาในคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

ความต้องการของชุมชนที่ให้มีสถานที่ท่องเที่ยวและเนื้อหาในคู่มือท่องเที่ยวชุมชน ลำดับที่ 1 คือประเพณีสำคัญของบางน้ำผึ้ง ได้แก่ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง อาหารการกินของชุมชนร้อยละ 96.8 รองลงมาคือประวัติของบางน้ำผึ้ง สวนป่าชุมชน และโฮมสเตย์บางน้ำผึ้ง ร้อยละ 93.5

และน้อยที่สุดคือ ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรร้อยละ 74.2

3. การสร้างคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

3.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นชุมชน

ศึกษาข้อมูลทั่วไปและข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในตำบลบางน้ำผึ้ง วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง โดยรวบรวมจากเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และ

ศึกษาภาคสนาม (field research) สัมภาษณ์ทรัพยากรท่องเที่ยวร่วมกับชุมชน และดำเนินการหาอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวของชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง และนำมาเป็นข้อมูลสำหรับการเขียนเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยว

การสร้างเนื้อหา กำหนดรูปแบบ ลักษณะ และการจัดทำเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวชุมชน ในการสร้างคู่มือท่องเที่ยวชุมชน ผู้วิจัยได้นำ

ข้อมูลในการจัดเวทีและการตอบแบบสอบถามในการหาอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชน บางน้ำผึ้งนำมาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตในการสร้างคู่มือ ประกอบด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน สภาพของพื้นที่ลักษณะของพื้นที่ ประวัติความเป็นมา การเดินทางสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยว สินค้าที่ระลึก วิธีการปฏิบัติของนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการนำเสนออัตลักษณ์ที่สำคัญของตำบลบางน้ำผึ้งคือ ความเป็นพื้นที่สีเขียว และพื้นที่ที่ยังคงความมีชีวิตชีวาของชุมชน และสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ

จากนั้นนำมาสร้าง story board ของคู่มือท่องเที่ยวชุมชน และนำมาสร้างเรื่องราว การร่างคู่มือท่องเที่ยวชุมชน ด้วยเนื้อหาและนำภาพประกอบมาใส่ใน story board จากนั้นนำเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวชุมชนนำไปให้ชุมชนประเมิน พร้อมนำมาปรับแก้ไขก่อนส่งดำเนินการในการสร้างคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

3.2 ผลการประเมินเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

ผลในการประเมินเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวชุมชน มีการดำเนินการคือ นำแบบประเมินไปให้ผู้นำชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้ค้าในตลาดน้ำ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิทางการท่องเที่ยว และสื่อสิ่งพิมพ์ ประเมินเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวชุมชนได้ผลการประเมินดังนี้

3.2.1 ผลการประเมินจากชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ในการประเมินจากชุมชนได้แบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอนคือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามกับความเห็นที่มีต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

พบว่าในผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของชุมชนตำบลบางน้ำผึ้งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 65.0 นอกนั้นเป็นชาย อายุส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไปมาก

ที่สุดคือร้อยละ 47.5 ระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่ามากที่สุดคือร้อยละ 40.0 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุดคือร้อยละ 35.0

2) ความพึงพอใจคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง

พบว่าส่วนใหญ่ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจรวมทั้ง 4 ด้านคือ การจัดรูปแบบข้อมูลเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้าน เท่ากับ 3.87 เมื่อจำแนกพบว่า ด้านการใช้ภาษารวมในระดับมากคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 รองลงมาได้แก่ ด้านข้อมูลเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 และน้อยที่สุดคือด้านภาพประกอบมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจเท่ากับ 3. เมื่อสอบถามความพึงพอใจในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 อยู่ในระดับมาก

3) ความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง

จากการสอบถามพบว่าหลังจากอ่านคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้งแล้วพบว่าน่าสนใจมากที่สุดคือร้อยละ 97.5 สำหรับเหตุผลของการนำเสนอใจที่สรุปได้คือ รูปภาพประกอบสวยงาม เนื้อหาสาระดี อ่านแล้วเข้าใจง่าย ขนาดของเล่มกะทัดรัด เนื้อหาไม่มากเกินไป เหมาะมือในการหยิบอ่าน และการจัดรูปแบบน่าอ่าน สวยงาม ภาพประกอบสวยงาม ทำให้น่าอ่าน

เมื่อสอบถามการเข้าใจในเนื้อหา แหล่งท่องเที่ยว และความเป็นบางน้ำผึ้งพบว่า คู่มือท่องเที่ยวชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุดคือร้อยละ 77.5 เมื่อสอบถามเรื่องของการเผยแพร่พบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรเผยแพร่ต่อไปมากที่สุดร้อยละ 100

3.2.1 การประเมินคู่มือจากผู้ทรงคุณวุฒิ
ผู้วิจัยได้นำเค้าโครงคู่มือไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 2 ด้าน คือ ทางด้านสื่อและทางด้านเนื้อหาท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 3 ท่าน ได้ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

1) ผลการประเมินคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง พบว่าส่วนใหญ่ของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินภาพรวมทั้ง 4 ด้านคือ การจัดรูปแบบ ข้อมูลเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบในระดับมากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้านเท่ากับ 4.28 (ตารางที่ 2) และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คนเห็น

ควรว่าคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้งมีความน่าสนใจเนื่องจาก

1.1) สามารถให้ข้อมูลที่เป็นสำหรบนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

1.2) ภาพประกอบสีสันสวยงามน่าอ่าน กระชับเหมาะสม

1.3) หัวข้อครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้อง

และควรที่จะได้รับการเผยแพร่ เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เป็นสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์รูปแบบหนึ่ง ที่นักท่องเที่ยวนำไปเผยแพร่ต่อได้ในวงกว้าง และเป็นการช่วยสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน

4. การนำไปผลิตคู่มือท่องเที่ยวชุมชน
ภายหลังจากที่ได้ปรับแก้ไขข้อมูลที่ได้จากการเสนอแนะในการจัดเวทีและการทำการประเมินของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของการท่องเที่ยวชุมชนบางน้ำผึ้ง ผู้วิจัยได้นำเค้าโครงที่ได้ไปสู่การผลิตคู่มือท่องเที่ยวชุมชนพร้อมปรับแก้ไข และนำมาผลิตคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง โดยใช้โปรแกรม indesign ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ใช้ในการสร้างและออกแบบสำหรับสื่อสิ่งพิมพ์ ทำให้ได้คู่มือท่องเที่ยวชุมชน ครั้งที่ 1 จนได้ร่างคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้งและปรับแก้จนสมบูรณ์

5. การประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

ในการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชน ผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในตำบลบางน้ำผึ้ง จำนวน 200 คน ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในบางน้ำผึ้งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 70 นอกนั้นเป็นเพศชาย มีอายุในช่วง 20-30 ปีมากที่สุดคือร้อยละ 38.5 มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุดคือร้อยละ 47.5 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/โรงงาน/ในภาคเอกชนมากที่สุดคือร้อยละ 52.5

5.2 การมาท่องเที่ยวในตำบลบางน้ำผึ้ง

การมาท่องเที่ยวในตำบลบางน้ำผึ้งส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเป็นแบบไปเช้าเย็นกลับคือร้อยละ 99.5 โดยมีวัตถุประสงค์ของการมาท่องเที่ยวคือ ต้องการมาซื้ออาหารพื้นเมือง/

ผักพื้นบ้าน ขนมพื้นเมือง มากที่สุดคือร้อยละ 47.5 รู้จักตำบลบางน้ำผึ้งจากเพื่อนญาติ/คนรู้จัก ครอบครัว มากที่สุดคือร้อยละ 77.5 และความต้องการท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการมาเที่ยวในตลาดน้ำบางน้ำผึ้งเป็นลำดับที่ 1 มากที่สุดคือร้อยละ 100

5.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง

พบว่าส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจรวมทั้ง 4 ด้านคือ การจัดรูปแบบ ข้อมูลเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้านเท่ากับ 4.07 อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกพบว่า ด้านการจัดรูปแบบมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมากที่สุดคือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 รองลงมาได้แก่ ด้านภาพประกอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ด้านข้อมูลเนื้อหาที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 และน้อยที่สุดคือด้านการใช้ภาษา มีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจเท่ากับ 4.04 ความพึงพอใจที่มีต่อเค้าโครงคู่มือท่องเที่ยวชุมชน เมื่อสอบถามความพึงพอใจในภาพรวม พบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 อยู่ในระดับมากที่สุด

5.4 ความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง

จากการสอบถามพบว่าหลังจากอ่านคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้งแล้วพบว่าน่าสนใจมากที่สุดคือร้อยละ 99 สำหรับเหตุผลของการนำเสนอใจที่สรุปได้คือ 1) จะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถที่จะรู้เรื่องราวของตำบลบางน้ำผึ้งมากขึ้น 2) ได้รับทราบแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เคยรู้ และจะได้ไปท่องเที่ยวเพิ่มเติม 3) รูปภาพประกอบสวยงาม เนื้อหาสาระดี อ่านแล้วเข้าใจง่าย 4) ขนาดของเล่มกะทัดรัด เนื้อหาไม่มากเกินไป เหมาะมือในการหยิบอ่าน 5) การจัดรูปแบบน่าอ่านสวยงาม ภาพประกอบสวยงาม ทำให้น่าอ่าน

เมื่อสอบถามความเข้าใจในเนื้อหา แหล่งท่องเที่ยว และความเป็นบางน้ำผึ้ง พบว่าคู่มือท่องเที่ยวชุมชนสามารถสร้างความเข้าใจในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุดคือร้อยละ 77.5 รองลงมาเข้าใจเรื่องสินค้าที่ระลึกจากบางน้ำผึ้งร้อยละ 36.5

และน้อยที่สุดคือ เข้าใจเรื่องการเตรียมตัวของนักท่องเที่ยวร้อยละ 19.5 เมื่อสอบถามเรื่องของการเผยแพร่พบว่าส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรเผยแพร่ต่อไปมากที่สุดคือร้อยละ 99.5

สรุปและอภิปรายผล

ในการศึกษาเรื่องแนวทางการสร้างคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1.อัตลักษณ์ที่บ่งชี้ความเป็นตำบลบางน้ำผึ้ง จากการเข้าร่วมประชุมของผู้นำชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชนตำบลบางน้ำผึ้ง พบว่าอัตลักษณ์ที่สำคัญที่ทำให้ตำบลบางน้ำผึ้งมีเสน่ห์เหมาะสมกับการจัดการเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวคือ การมีพื้นที่สีเขียว การมีวิถีชีวิตของชุมชน มีการดำรงชีวิตแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท มีประเพณีที่ดึงดูดที่สืบทอดกันต่อมาระหว่างรุ่นต่อรุ่นความมีอัตลักษณ์ที่ดีของคนในชุมชน ความเป็นชุมชนและมีอัตลักษณ์ที่ชัดเจน อีกทั้งมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวแบบค้างแรมคือ บ้านพักแบบโฮมสเตย์

2.ประชาชนในตำบลบางน้ำผึ้งและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนใหญ่ต้องการให้มีการสร้างคู่มือท่องเที่ยว ด้วยเหตุผลว่าต้องการเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนให้คนอื่นได้รับทราบมากที่สุดคือร้อยละ 74.2 และต้องการให้นักท่องเที่ยวมีคู่มือจะได้สะดวกในการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 64.5 โดยต้องการให้ทำเป็นลักษณะเล่มขนาด A5 มากที่สุดคือร้อยละ 96.8 และทำเป็นแผ่นพับ ร้อยละ 12.9 โดยมีความหนาประมาณ 15-30 หน้ามากที่สุดคือร้อยละ 80.6 โดยมีรูปแบบที่มีเนื้อหา แผนที่ พร้อมรูปภาพประกอบมากที่สุดคือร้อยละ 90.3

3.ในการสร้างคู่มือท่องเที่ยวชุมชน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในการจัดเวทีและการตอบแบบสอบถามในการหาอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนบางน้ำผึ้งนำมาวิเคราะห์ เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายและขอบเขตในการสร้างคู่มือ และในการประเมินคู่มือท่องเที่ยวชุมชนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พบว่าส่วนใหญ่ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจรวมทั้ง 4 ด้านเท่ากับ 3.87 ความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง พบว่าหลังจากอ่านคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้งแล้วพบว่าน่าสนใจมากที่สุดคือร้อยละ 97.5 และพบว่า สามารถสร้างความเข้าใจในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวมากที่สุดคือร้อยละ 77.5 และต้องการให้มีการเผยแพร่ต่อไปมากที่สุดร้อยละ 100

4.นักท่องเที่ยวมีความต้องการที่จะท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวในตำบลบางน้ำผึ้ง พบ

ว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการมาเที่ยวในตลาคันบางน้ำผึ้งเป็นลำดับที่ 1 มากที่สุดคือร้อยละ 100.0 ในการประเมินคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง ส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจรวมทั้ง 4 ด้านคือ การจัดรูปเล่ม ข้อมูลเนื้อหา การใช้ภาษา และภาพประกอบในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 4 ด้านเท่ากับ 4.07 ความคิดเห็นที่มีต่อคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง พบว่าหลังจากอ่านคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางน้ำผึ้งแล้วพบว่าน่าสนใจมากที่สุดคือร้อยละ 99.0 ควรที่จะเผยแพร่ต่อไปมากที่สุดร้อยละ 99.5 ซึ่งตรงกับการศึกษาของฉลง น้อยนิม (2542) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือสื่อความหมายธรรมชาติและประวัติศาสตร์เพื่อการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า ผลการวิจัยพบว่าคู่มือที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ สามารถเพิ่มความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติและประวัติศาสตร์ในอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้าให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สำหรับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวพบว่าควรที่จะพัฒนาและจัดทำคู่มือเพื่อจำหน่ายแจกให้กับนักท่องเที่ยวต่อไป

5.การสร้างคู่มือการท่องเที่ยวชุมชน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีประโยชน์สำหรับชุมชนในด้านการนำเสนอสิ่งที่เป็อัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวภายในชุมชนของตน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ประเมินคู่มือฯ เพื่อที่จะนำไปใช้เป็นต้นแบบของการผลิตคู่มือท่องเที่ยวสำหรับชุมชนต่อไป ซึ่งงานวิจัยในลักษณะนี้สอดคล้องกับการศึกษาของสุจริต มานิตกุล (2552) ที่ศึกษาในการพัฒนาคู่มือท่องเที่ยวชุมชนตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ที่ดำเนินการสร้างคู่มือท่องเที่ยวชุมชน และมีการประเมินผล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอว่าในการสร้างคู่มือท่องเที่ยวชุมชนใดๆ ก็ตามควรที่จะนำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างคู่มือท่องเที่ยวชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1.ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเต็มที่ด้วยการส่งเสริมการนำต้นแบบคู่มือท่องเที่ยวชุมชน ไปจัดพิมพ์ให้กับทางชุมชนเพื่อแจกจ่ายให้กับนักท่องเที่ยวต่อไป

1.2 องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำผึ้ง ควรประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว อื่นภายในชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ เช่น โบสถ์เก่าวัดบางน้ำผึ้งนอก สวนป่าชุมชนหมู่ที่ 4 กลุ่มวิสาหกิจโฮมสเตย์บางน้ำผึ้ง ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ฯลฯ

1.3 หน่วยงานของรัฐสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชุมชน เพื่อเสริมสร้างให้มีรายได้เข้าสู่ชุมชนบนพื้นฐานการท่องเที่ยว และการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตชุมชนต่อไป

2.ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชน

2.1 ควรมีการวางแผนการจัดการทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ น้ำเสีย ที่เกิดจากการท่องเที่ยวภายในชุมชนอย่างเป็นระบบ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวจนเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่

2.2 ทำการประชาสัมพันธ์ในสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้นักท่องเที่ยวทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ภายในชุมชน

2.3 จัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยใช้ทรัพยากรในชุมชน จัดให้เป็นระบบ หรือใช้วันสำคัญทางประเพณีมาเป็นจุดดึงดูดในการท่องเที่ยว จะทำให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

2.4 ควรพัฒนาและวางแผน สร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับชุมชนอื่นๆ ในพื้นที่บางกะเจ้า และควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวแบบจักรยานโดยชุมชนเพื่อกระจายนักท่องเที่ยวที่มีแออัดในตลาดบางน้ำผึ้งออกไป และยังเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวอื่น

กัลยา กุลชัย

จากวารสารสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 2560

